

передусім фото, схем, формул, графіків, карт, які найбільш вразливі на технічно зумовлені “збої” ліній зв’язку і можуть спричинити неадекватне сприйняття інформації;

– **розбивання тексту оригіналу на логічні фрагменти**, які передаються окремо. Таке фрагментування тексту дозволить також зменшити можливість технічно зумовленого стирання частин інформації при використанні факсу. Практика засвідчує, що при пересиланні великих текстових матеріалів існує значно більший відсоток браку, ніж при передачі коротких матеріалів.

Важливим при укладанні факсових інформацій є необхідність збереження привітного до безпосереднього адресата стилю, який не повинен бути занадто канонічним. Для того, щоб справити на партнера позитивне враження слід виважено використовувати лексико-граматичний матеріал без запопадливості та панібратства. Помилки у правописі чи у лексичній або граматичній коректності можуть викликати у протилежної сторони негативну реакцію щодо очікуваного результату акту комунікації.

Автор такого виду текстів не може випускати з поля зору такий екстралінгвальний чинник, як “ментальність”, адже країнознавчий аспект дуже сильно впливає на якість інформації, зокрема тоді, коли адресат маловідомий чи відбувається лише нав’язання контактів. Для німецькомовних країн нетиповим є, наприклад, вживання у письмовій кореспонденції при звертанні форми “Geehrter Herr/Geehrte Frau Müller”, оскільки у листах є звичною форма “Sehr geehrter Herr / Sehr geehrte Frau Müller”. Пропуск слова „sehr“ у листі може бути навіть виявом неповаги до адресата (порівняймо звичну для нас форму звертання “Шановний пане/шановна пані Мельник”).

Не менш важливою є завершальна фраза при факсовому листуванні чи через електронну пошту, де звичним є у німецькомовних країнах на сучасному етапі кліше „Mit freundlichen Grüßen“ (“з дружніми вітаннями”), яка витіснила усі інші фрази завершення офіційного спілкування. Спроба використання її аббревіатурного відповідника „MfG“, як це інколи спостерігається у комунікуванні серед німців, не повинна захоплювати українського адресата, оскільки серед самих німців побутує думка: “Хто витратив час на написання цілого листа, не повинен легковажно зіпсувати позитивне враження вжитком аббревіатури”.

Отже, автори науково-технічних текстів, які передаються факсимільним чи електронним способом, повинні враховувати ті екстралінгвальні чинники при написанні наукової інформації, які підвищують якість таких матеріалів.

ТРУДНОЩІ АУДІЮВАННЯ ТА ЙОГО РОЛЬ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

© Казимира З.І., Олексів Г.Д., 2000

ДУ “Львівська політехніка”

Проблема усного мовлення справедливо вважається однією з найважливіших у методиці навчання іноземної мови. Усне мовлення – це спілкування іноземною мовою, а отже, і говоріння, і аудіювання. Аудіювання залежить від багатьох чинників, зокрема таких, як життєвий і мовленнєвий досвід слухача, його вміння сконцентрувати свою

увагу, ступінь розвитку зорової пам'яті, зацікавленість і навіть емоційний стан. На жаль, люди не народжуються з добрими слуховими навичками, здатність бути хорошим слухачем формується під час щоденного спілкування та навчання. Сприйняття іноземної мови на слух дуже часто становить труднощі навіть для людей, які добре нею володіють.

У сучасних підручниках завдання з аудіювання базуються на автентичних записах і це створює студентам ряд лексичних, морфологічних та синтаксичних труднощів. Основними лексичними труднощами аудіювання є велика кількість багатозначних слів, незбігання за звучанням імен (географічних назв тощо), скорочення та аббревіатури, вживання цифр та дат, неологізми, слова-замінники, омоніми та омофони, велика кількість незнайомої лексики.

Морфологічні труднощі створюються такими мовними явищами, як збігання форм однини та множини, винятки з правил утворення множини іменників, ступенів порівняння прикметників та прислівників. Особливу складність усного сприйняття англійської мови спричиняють часові граматичні форми, речення в умовному стані, емоційні слова та займенники (оскільки наголос на них, як правило, не падає і вони вимовляються злито), а також прийменники.

Серед синтаксичних труднощів слід виділити вживання вставних слів та вставних конструкцій, довгих речень.

Всі ці труднощі потрібно враховувати при навчанні аудіювання. У реальному житті слухач, здебільшого, ментально готовий до сприйняття інформації і має попереднє уявлення про те, що збирається слухати. Саме тому студентам, зазвичай, пропонується ряд вправ, що передують аудіюванню, щоб вони могли передбачити зміст тексту. Це можуть бути, наприклад, вправи, що базуються на зорових опорах: обговорення фотографій чи ілюстрацій, діаграми чи графіка; вправи на передбачення змісту за заголовком чи планом тексту; часткове визначення інформації з поданих цифр чи дат, географічних назв чи ключових слів та словосполучень.

Важливо підібрати такі тексти для аудіювання, які не містили б великої кількості незнайомої лексики. З іншого ж боку, дуже легкі для розуміння тексти не будуть спонукати студентів до максимальної концентрації уваги. Якщо метою прослуховування тексту є лише охоплення загальної ідеї, то не потрібно вводити нові слова перед прослуховуванням, важливо, щоб студенти могли здогадатися їх значення з контексту.

Розвиток мовної здогадки і сприяння розширенню пам'яті забезпечується вправами, що виконуються під час аудіювання. Найчастіше це завдання типу: точно визначте предмет висловлювання; передбачте розвиток подій; заповніть пропущені дані в таблиці. Дуже важливо не використовувати друкований текст при аудіюванні, бо, отримавши можливість вибору, деякі студенти нададуть перевагу читанню, а не сприйманню на слух.

Ціль усіх тренувальних вправ, що виконуються під час і, особливо, до аудіювання, – максимально зняти труднощі смислового сприйняття тексту. Вибір цих вправ, своєю чергою, залежить від мети аудіювання: слухання для охоплення загального змісту, для визначення специфічної інформації тощо.

На розуміння тексту, що прослуховується, впливають не тільки попередньо виконані тренувальні вправи та рівень знань студентів, але й такі чинники, як: присутність заголовків, що допомагають відразу вільно увійти в текст; логічна структурно-сміслова

організація тексту; плавність переходу від одного логічного абзацу тексту до іншого; словесне подання основної ідеї. Не другорядними є і темп мовлення, вимова, інтонація, навіть тембр голосу диктора.

Після аудіювання виконують вправи на перевірку розуміння прослуханого. Метою цих завдань є не подолання труднощів аудіювання, а використання прослуханого тексту при виконанні різних семантичних, лексичних чи граматичних вправ. Вони є тим мостом, який забезпечує плавний перехід від вироблення однієї мовленнєвої навички до іншої. За допомогою таких вправ можуть вироблятися навички говоріння (обговорення прослуханого чи відповіді на запитання), письма (перекази чи інші письмові вправи) і навіть читання (використання друкованих записів текстів вже після їх прослуховування).

У минулому методика трактувала аудіювання тільки як частину таких навичок, як говоріння і читання. Але в реальному житті є багато ситуацій, у яких ми відіграємо роль лише слухачів, наприклад, при прослуховуванні лекцій, фільмів, радіо- чи телепередач. У навчальних закладах програми з вивчення іноземних мов передбачають розвиток навичок аудіювання різними способами, залежно від поставлених цілей. Проте, які б цілі не переслідувались, без слухання неможливе ні говоріння, ні читання. Аудіювання є самостійною навичкою, яка тісно переплітається з іншими мовленнєвими навичками.

1. Harmer J. *The Practice of English Language Teaching*. London & New York, 1992. 2. Widdowson H.G. *Teaching Language as Communication*. Oxford University Press, 1978. 3. Гарнопольский О.В. *Методика обучения английскому языку на первом курсе технического вуза*. К., 1989. 4. Китайгородская Г.А. *Методика интенсивного обучения иностранным языкам*. М., 1986. 5. Казымура З. *Communicative Approach to English Language Teaching // Тези 3-ї міжнар. конф. "Комп'ютерна лінгвістика та викладання чужоземних мов у вищих навчальних закладах"*. Львів, 1998. 6. Казимира З. *Методика формування і вдосконалення навичок усного мовлення та аудіювання: комунікативний підхід // Матеріали міжнар. наук.-методичної конф. "Сучасні технології навчання англійській мові"*. Дніпропетровськ, 1997.

ДО МЕТОДИЧНИХ ЗАСАД УКЛАДАННЯ ПОСІБНИКІВ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

© Качор М.В., 2000

ДУ "Львівська політехніка"

Мовне середовище, у якому перебуває людина, відіграє визначальну роль при вивченні іноземної мови. Безперечно, що найефективніше вивчати іноземну мову у країні її носіїв, як це і роблять на мовно-туристичних курсах у більшості країн світу. Проте для досягнення максимальної ефективності в умовах іншомовного середовища навчання іноземної мови повинно мати системний характер. Від мовного середовища значною мірою залежать методика викладання та структура навчальних посібників. Прекрасні зарубіжні посібники часто виявляються малоефективними, заплутаними або нецікавими, особливо для початківців, через відсутність чіткої системності викладу і